

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola

**Hallgatói aktivitás a képzési programokban, a tanulási folyamatban
(20 válaszadó véleménye alapján)**

**Révay Edit OCV
2024.06.21.**

Tartalom

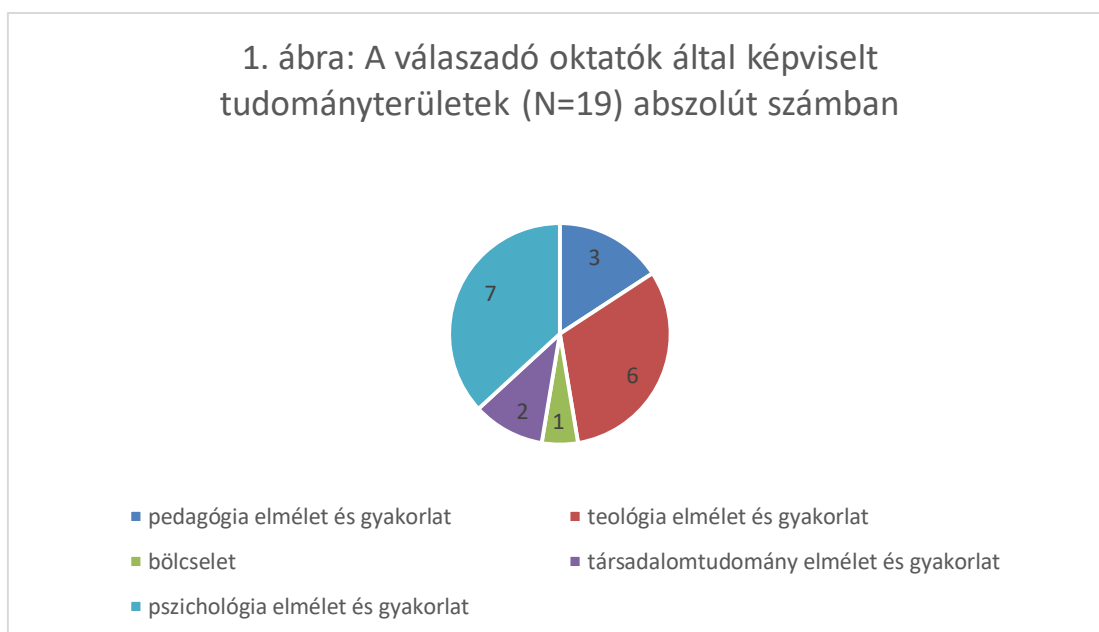
Tartalom	2
I. Bevezetés.....	3
II. A válaszadó oktatók által képviselt tudományterületek, és az alkalmazott oktatási módszerek	3
II.1. Alkalmazott módszerek és alkalmazásuk okai	3
II.1.1. Pedagógia elméleti és gyakorlati tárgyak	4
II.1.2. Pszichológia elméleti és gyakorlati tárgyak	4
II.1.3. Teológia elméleti és gyakorlati tárgyak	5
II.1.4. Bölcsélet	6
II.1.5. Társadalomtudomány elmélet és gyakorlat.....	6
II.2. A megtartott órák jellege, alkalmazott oktatási módszerek, elvárt aktivitás, ösztönzés és visszajelzés.....	6
II.2.1. Az előadások során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás módja, visszajelzés.....	7
II.2.2. A szemináriumok, gyakorlatok során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás módja, visszajelzés	8
II.2.3. A külső gyakorlat kísérése során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás, visszajelzés.....	9
II.3. Különbségtétel kérdése a nappali és az esti/levelező tanrendben hallgatókkal szemben	10
II.4. Javaslatok a hallgatói aktivitás ösztönzésére	12
III. Összegzés	13

I. Bevezetés

2024. májusában online, anonimitást biztosító kérdőíves vizsgálatot indítottunk oktatóink körében. A kérdőívek csekély számú zárt kérdése mellett a nyitott kérdések domináltak. Témája a hallgatói aktivitás ösztönzése a különböző típusú tanítási órákon, illetve az eltérő tanrendben képződő hallgatók esetében. A felmérésben azt is vizsgáltuk, hogy a különböző jellegű oktatási órákon milyen kitüntetett módszereket alkalmaznak, történik-e visszajelzés a hallgatók munkájára és az milyen rendszerességgel valósul meg. Továbbá fontosnak ítéltük megvizsgálni, hogy eltérő követelményeket állítanak-e oktatóink a hallgatók felé aszerint, hogy nappali, vagy esti, illetve levelező munkarendben zajlik oktatásuk. Oktatóink köréből 20 kitöltött kérdőívet kaptunk vissza, ezekre támaszkodva tesszük megállapításainkat. A válaszadók kis száma nem teszi lehetővé, hogy reprezentatív adatokként tekintsünk a kapott válaszokból születő eredményekre, de a tudományterületek, vagy a munkarend szerinti mintázatokat fel lehet fedezni a kapott válaszok alapján.

II. A válaszadó oktatók által képviselt tudományterületek, és az alkalmazott oktatási módszerek

A kapott válaszok alapján látható, hogy a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán jelenlévő mind az 5 nagyobb tudományterületről választ kaptunk, és az érintett tudományterületek főiskolánkon képviselt súlya is megmutatkozik az arányokban. A tudományterületekkel kapcsolatosan tisztázandó, hogy itt az elemzésben az egyes tudományterületek klaszterei felölelik az adott területhez tartozó összes diszciplínát, így amikor például a társadalomtudomány területét vizsgáljuk, akkor a keresztény gazdaságtan, és a szociológia minden, a képzéseinkben megjelenő diszciplínáját értjük alatta, mert tudományos megközelítéseik sok hasonló kutatási módszert, megközelítési- és értelmezési módot alkalmaznak, ezért az egyébként sok különbözőségük ellenére oktatásmódszertani szempontból együtt vizsgálhatóak. Fontos megjegyezni, hogy ebben az elemzésben a pszichológia tudományterületet kiemelten kezeljük a képzéseink jellege miatti súlya okán, így nem a társadalomtudományok között tárgyaljuk. Ennek fényében látható, hogy a pszichológia és a teológia tudományterületéről érkezett a legtöbb kitöltött kérdőív. (1. ábra)

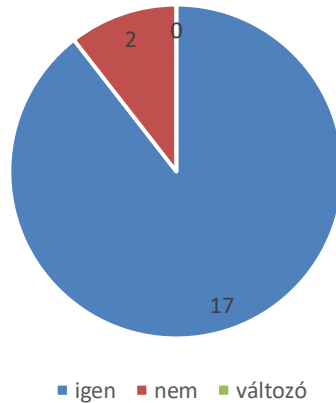

II.1. Alkalmazott módszerek és alkalmazásuk okai

Bár sejthető volt a kérdésre kapott válaszok eredménye, mivel semmit sem vehettünk evidenciának, fontos volt rákérdezni, hogy az oktatóink tárgyspecifikus oktatási módszereket is alkalmaznak-e és azokat szükségesnek tartják-e beemlíteni az oktatásba.

Amint az várható volt, a döntő többség tárgyspecifikus oktatási módszereket is alkalmaz óráin. (2. ábra)

2. ábra: Az oktatott tantárgyak esetében "tárgyspecifikus" oktatási módszerek szükségességének megítélése (N=19) abszolút számban

Azonban az, hogy mik a leggyakrabban alkalmazott módszerek, és miért azokat részesítik előnyben, már árnyaltabb képet mutat aszerint is, hogy mely tudományterület tantárgyait oktató válaszolt, de aszerint is, hogy elméleti, vagy gyakorlati tárgyat tanít. Több válaszadó esetében kifejezetten előnynek mutatkozik, hogy elméleti és gyakorlati tárgyakat is oktat, és ennek megfelelően eltérő módszereket alkalmaz, de azzal a mintával is találkozhatunk, főként a pszichológia tudományterületén oktatók körében, hogy nem tudják a módszereket élesen elválasztani, a gyakorlati módszerek talán más hangsúllyal, de részei az elméleti oktatásnak is. Ugyancsak felfedezhető, hogy átfedések vannak az alkalmazott módszerekben az egyes tudományterületek között.

Az egyes tudományterületekről kapott válaszok csokorba szedve, felsorolásszerűen jelennek meg az alábbi néhány alpontban. (II.1.1.-II.1.5. pontok)

II.1.1. Pedagógia elméleti és gyakorlati tárgyak

Pedagógiai módszerek bemutatása, közös elemzése, kipróbáltatása egyéni és csoportos prezentációk és kutatási feladatok, gyakorlatok reflektív feldolgozásai és összegzése, szakirodalom feldolgozás és összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal - a tapasztalati tanulás szemléletének érvényesítése mentén, szemléltetés

Az alkalmazott módszerek választásának oka:

Ezek szükségesek a kompetenciák fejlesztéséhez, célravezetőek, így látható a hallgatói aktivitás, tanári szerepre való felkészülést segítik, a gyakorlatból lehet megtanulni igazán.

Fontos, hogy a hallgató saját tapasztalatokat szerezzon, ezáltal motiválttá váljon arra, hogy a pedagógiai gyakorlata interaktív és hatékony legyen.

II.1.2. Pszichológia elméleti és gyakorlati tárgyak

Jegyzőkönyvírás és -elemzés, dramatikus eszközök, önreflexiós gyakorlatok, csoportmunka, tréningmódszer, sajátos tréningmódszer, amit aktualizálni kell az adott évfolyamhoz, személyekhez, kezdve a vezetett reflexión, vendég szakemberrel folytatott műhelymunkán az egyéni írásos reflexióig és a csoportos szupervízióig helyzetgyakorlatok, szerepgyakorlatok, tematikus tréninggyakorlatok, akvárium-helyzetek és csoportos értékelésük, esettanulmányok feldolgozása, egyéni- és csoportos prezentációk, kutatások készítése, páros gyakorlatvezetés - és konzultációk.

Az alkalmazott módszerek választásának oka:

A pszichológia tanulása igényli az önreflexiót, a tréningek pedig számtalan aktivizáló módszert igényelnek.

Ezek szükségesek a kompetenciák fejlesztéséhez, célravezetőek, így látható a hallgatói aktivitás, lelkiigondozói szerepre való felkészülést segítik Mert a gyakorlatból lehet megtanulni igazán.

A szupervíziós kompetenciák elsajátításához ezek vezetnek a leghatékonyabban.

A szupervízor képzés célkitűzéseit, a szakmai személyiség kialakulása és megerősödése, a megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültség elérése tapasztalataim szerint ezekkel alapozható meg eredményesen.

Ezeken keresztül érhető el tapasztalataim szerint a legmagasabb fokú személyes tanulás elérése, a bevonódás biztosítása és a teljes Kolb-féle tanulási kör "befutása".

II.1.3. Teológia elméleti és gyakorlati tárgyak

Biblikus teológiában: szövegolvasás; szómagyarázat; összehasonlító elemzés: egyazon fogalom, téma kontextusfüggő jelentése a különböző bibliai könyvekben;

Exegézisek során: szövegolvasás; szómagyarázat; szövegelemzés: irodalmi felépítés, fogalmi hangsúlyok, műfaji jellemzők felismerése; szövegek összehasonlító elemzése (szinopszis használata);

Hatástörténeti kutatás: egy-egy bibliai szöveg zenei, képző- vagy filmművészeti adaptációja, irodalmi parafrázisa; hermeneutika; módszertani ötletbörze: egy-egy bibliai szöveg adott korosztály számára való bemutatásához; szemléltető eszközök gyűjtése és bemutatása egy-egy bibliai szakaszhoz adott korosztály számára; az iménti módszerek egyéni, páros és csoportfeladat formájában is megjelenhetnek. Életesemények a Bibliában: helyzetelemzés, gesztusok, mimika és szavak mögött rejlő érzések azonosítása, élethelyzetek több szempontú érzékelése, képelemzés, szövegelemzés.

Dogmatika: előadás, szövegolvasás, szemléltetés, önálló kutatás, ppt készítése, dialógus

Morálteológia teológiai elvekből gyakorlati elvek morális élethelyzetek elemzése a morálnak megfelelő tudományelméleti eljárás mód interdiszciplináris esetek morális elemzése (bioetika, szexuáletika, médiaetika)

Az alkalmazott módszerek választásának oka:

A Biblikus teológiában alkalmazott módszerek segítenek a biblikus teológiai fogalmak történeti alakulásának, illetve a címzett közösség élethelyzetétől függő értelmezésének felismerésében. Így arra is érzékenyebbé válnak a hallgatók, hogy teológiai témákban a másik véleménye iránt is érdeklődő, kérdező tisztelettel vegyenek részt.

Exegézisből a módszerek gazdagsága a szövegelemzés és hermeneutika módszereit hozza testközelbe, hogy jövődő hivatásukban addig nem vizsgált szövegekhez is értő módon nyúljanak, ne csak egyéni benyomásaik alapján közvetítsék a Szentírás üzenetét.

A hatástörténeti kutatással pedig általános műveltségük szélesítése, és azon képességük fejlesztése, hogy teológiai ismereteiket más műveltségi területekbe integrálni tudják. Segíti továbbá az ökumenikus és vallásközi, mi több, a nem hívőkkel folytatandó párbeszédre való készséget is.

Az Életesemények a Bibliában órán alkalmazott módszerek célja az önismeret, empátia, valamint a mások érzéseinek, és a verbális és nonverbális kifejezések mögötti tartalmak felismerése képességének a fejlesztése.

A szociáletika, bioetika témáihoz tartozó egyházi dokumentumok megismerése olvasás nélkül nem megy - a szeminárium benne foglaltatik a kurzusban, arra egyéni kutatómunka és az eredmények előadás az elvárás

Az alkalmazott módszer segítségével a hallgatók megnyílásának segítése maguk és Isten jelenléte, a valóság felé, több kiindulópontból

A dogmatörténet szemináriumon alapvető fontosságú, hogy a hallgatók olvassák a megfelelő teológiai elsődleges forrásokat.

A gyakorlati élet komplexitása miatt fontos az általános elvek megtanulása, de azokat a konkrét élethelyzetekre is alkalmazni kell. Ez az alkalmazás a specifikus, ez nem fér könyvekbe. Egyéni és társadalmi aktuális helyzeteket is elemzünk, ehhez körkérdéseket, csoportos feldolgozást is alkalmazunk.

II.1.4. Bölcelet

Szövegolvasás, értelmezés, előadás

Az alkalmazott módszerek választásának oka: A tárgy jellegéből nyilvánvalóan adódik.

II.1.5. Társadalomtudomány elmélet és gyakorlat

Interaktív órák, egyéni munka, csoportos munka, szövegolvasás, dokumentumfilmek elemzése, interjúk készítése, megfigyelés, kérdőív, statisztikai adatok, tanulmányok elemzése, értékelése, érdekek közös megvitatása, nézetek ütköztetése.

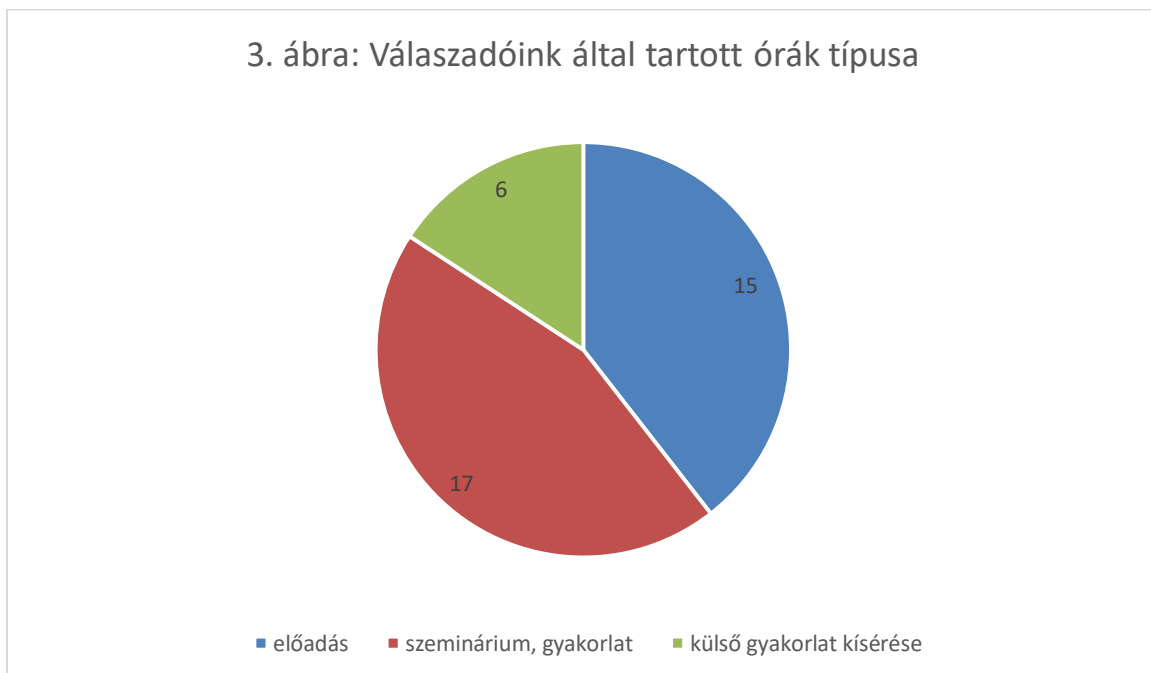
Az alkalmazott módszerek választásának oka:

A társadalomtudomány kitüntetett módszerei, melyek segítségével a társadalmi problémák könnyebben hozzáférhetők, a sztereotípiákból könnyebben ki lehet lépni, összefüggéseket könnyebb meglátni és megérteni, nagyobb társadalmi kontextusba helyezhetők a korunkban felmerülő kérdések, többszemponútú megközelítés árnyaltabb valóságlátást enged. Így látható a hallgatói aktivitás.

II.2. A megtartott órák jellege, alkalmazott oktatási módszerek, elvárt aktivitás, ösztönzés és visszajelzés

A megtartott órák jellegük/típusuk szerint képzési területeinknek megfelelő arányban tartalmaznak előadásokat és gyakorlati órákat, szemináriumokat. Ugyanakkor célkitűzésinket, főiskolánk jellegét jól tükrözi, hogy, gyakorlati óráink, szemináriumaink mellett külső gyakorlatokat is szervezünk hallgatóinknak, ezzel is segítve leendő hivatásukra való felkészülésüket.

Válaszadóinktól beérkezett kéréseink adatai szerint a felmérésben közel azonos súllyal jelennek meg az elméleti és a gyakorlati óráinkról. (3. ábra)

Az órák típusa szerinti alkalmazott oktatási módszerek, elvárt aktivitás, hallgatók bevonásának módja, és a hallgatóknak adott visszajelzések az előzetes várakozásoknak megfelelően, sok különbséget mutattak, ugyanakkor talán kevésbé várt módon több hasonlóságot is mutattak. Például egyértelmű és várt különbségnek látszik, hogy frontális oktatói munka csak az előadásoknál jelenik meg (ott is árnyalva, és több módszernek is utat engedve), míg a szemináriumoknál hangsúlyosabb csoportmunkák, egyéni vagy csoportos, közös témafeldolgozás, viták rendezése előszeretettel jelen van az előadásokként

meghirdetett tanórákon is. Láthatóan oktatóink szívesen alkalmazzák a módszerek tárházából a témához kapcsolhatókat aszerint, hogy a téma milyen lehetőségeket ad. Ugyanakkor az is szembetűnik, hogy legkevésbé a pszichológia tudományterületén válnak el az előadók, és a gyakorlati órák kitüntetett módszerei a válaszadó oktatók esetében. Legegyértelműbb a külső gyakorlatokat kísérő oktatók alkalmazott módszereinek lehatárolása, bár ott is módszertanilag helyesen átfedések, hasonlóságok mutatkoznak a gyakorlati órák és a külső gyakorlatoknál, de főként az értékelés, visszajelzések területén. (II.2.1- II.2.3. pontok)

II.2.1. Az előadások során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás módja, visszajelzés

A II.2.1-II.2.3 esetében a kapott válaszok olykor ismétlődnek majd, mert a nyitott kérdésekre adott válaszok, ebben az összefoglalásban most csak felsorolásszerűen, egymás után jelennek meg.

Az előadások során kitüntetett oktatási módszerek

“Frontális előadás, kiscsoportos témafeldolgozás, plenáris vita. A felkészülést segíti: szakirodalom, youtube csatorna magyarul videókkal és hozzájuk tartozó internetes tesztekkel, az előadás közben megbeszélés, szemléltetés, olykor munkáltatás párbeszéd indítása, jegyzetelés a táblára. A hallgatók körbe ültetése után folyamatosan beszélgetés a tananyagról (aktivizáló előadás), interaktív oktatás, ppt-vel támogatott előadás, esetbemutató, sajátélményű gyakorlat, akvárium-helyzetek, szerepjátékok, esettanulmányok feldolgozása, egyéni- és csoportos prezentációk készítése, egyéni- és csoportos kutatási munkák film-elemzése, az előadás megértésének páros feldolgozása után a felmerült kérdések közös továbbgondolása, interdiszciplináris témák elemzése, kérdve kifejtés. A kapcsolódó és előfeltételt jelentő tanegységek és tudományterületek ismeretanyagát ismétlőkérdésekkel felelevenítve figyelem előkészítése az új ismeretek befogadására. Hallgatói kérdések alapján téma érdeklődésükhöz igazítása, további részletekkel mélyítése.”

Az előadás során elvárt hallgatói aktivitás

“Kiscsoportos témafeldolgozás, hozzászólás a plenáris vitákhoz, az óramenet figyelése, figyelem és interaktív bekapcsolódás, új ismeret közlése előtt előzetes ismeretek feltérképezése, vélemény nyilvánítás, példák elmesélése kérdések, együtt gondolkodás, motiváltság, érdeklődés, bevonódás, reflexiók, megbeszélések, prezentáció. Az elvek maradéktalan megtanulása, erről számadás a vizsgán. Az elvek gyakorlati alkalmazásához minden órán minden hallgató megszólaljon (körkérdések, csoportos feldolgozás). Kérdező jelenlét, a hallgatói igényekhez igazodva kisebb-nagyobb mértékű önálló kutatómunka, óra után utánajárás.”

Hallgatók bevonásának módja a tevékeny tanulási folyamatba az előadások során:

“Kérdésekkel, illetve tőlük is kérdéseket kérve, feladatokat adva, körben ülve, problémák felvetésével, saját élmények bevonásával. Nem minden “megoldás” átadásával, sok válaszra rávezetve kérdés felvetésével egy következő probléma mentén. Az egyes témákhoz kapcsolódó szemléltetéssel, célzott kérdésekkel, feladatadással. Hallgatói visszajelzések alapján. A szakmai-személyes tapasztalatok legszélesebb köréből hozott példákon keresztül érdekessé téve az anyagot. Saját lelkesedéssel keresztül érdekessé téve, motiváció ébresztésével, kutatási feladattal, prezentáció bemutatásának feltételével és interakció biztosításával. Írásos reflexióval, megértés rajzos kifejeztetésével, kapcsolódó szakirodalom kivonatolásával. Körkérdéssel, csoportos munkával. A vizsga kiváltását lehetővé tevő - szabadon választható - kutatási feladatokkal, illetve kapcsolódó programok (Sapientia nap) esetében a vizsga részjegyeként beszámított kisebb önálló feladatokkal. Kibillentve őket a komfortzónáikból, az “ez így van” érzéséből, hogy semmi sem evidencia, a csendeseket megkérdezve egy egy kritikus ponton, koordinálva, hogy mindenki szóhoz jusson.”

Hallgatóknak visszajelzés mikor, hogyan történik meg a tanulási-tanítási folyamatban való aktivitásukról az előadások során?

“Nem szokott. Az óra közben is, szemkontaktussal, mimikával, de olykor szóval is. Félév végén, vizsga után. Ha van órai föladat, akkor utána. Mindig megerősítve (dicsérettel) a hozzászólásokat. Közvetlenül az órák végén, illetve a félév végén a kurzus minden résztvevője jelenlétében. Általában a kialakult párbeszéd során jelzi az elismerését. Azonnali szóbeli visszajelzés, dicséret. Önreflektív csoportban ad visszajelzést a hallgatói aktivitásról és ott reflektálnak a tanulási folyamatra. Ugyanezt a gyakorlatot folytatjuk alkalmanként a tantárgyi órák/előadások/gyakorlatok alkalmával is. Kirívó esetekben azonnal, egyébként a félév végén. Minden 2-napos képzési blokk végén dupla tanóra keretében értékeljük a közös tanulási folyamatot, az előadáshoz kapcsolódó írásos munkában a megértéshez kapcsolódóan ad visszajelzést a tapasztalt részvételről, aktivitásról. Minden vizsga után (a jegy beírása után) beszélgetés a hallgató egyéni fejlődéséről. Az órai körkérdésekre azonnal reagálás. A tőlük kapott kérdésekre adott tartalmi válaszok mellett az egyes előadások végén reflektálás arra, hogy mennyire segítette a téma kibontását kérdésük. Félév végén közösen visszatekintünk: maradt-e megválaszolatlan kérdésük, merült-e fel újabb? Mi ragadta meg különösen a figyelmüket a témában? Írásbeli feladatok során név nélkül, általánosságban jelezhető, hogy milyen eszközökkel bánnak könnyedén, mire kell nagyobb figyelmet fordítaniuk. Órán, pozitívan kiemelve az aktivitásukat, továbbira ösztönözve.”

II.2.2. A szemináriumok, gyakorlatok során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás módja, visszajelzés

“Megbeszélés, szemléltetés, hallgatói kiselőadás, feladatok megoldása egyéni munkában, csoportmunkában, játékos feladatok, részben frontális, részben interaktív oktatás. Esettanulmány, szerepjátékok, tréninggyakorlatok, megvitatás. A szemináriumok műhelymunkaként megszervezése, koordinálása, felügyelése. A hallgatók feladata, hogy vezessék a beszélgetést az olvasott szövegrésszel kapcsolatban, referátumokat tartsanak és egymással megosszák meglátásaikat. Pedagógiai interaktív módszerek bemutatása, közös elemzése, kipróbáltatása, az elméleti anyag e-learning keretében számonkérése. Akvárium-helyzetek, egyéni- és csoportos prezentációk készítése, egyéni- és csoportos kutatási munkák, egyéni és páros prezentáció előre megadott szempontok és szakirodalom alapján, gyakorlati tapasztalatok megosztása, eseteírások elemző feldolgozása, megjelenítése dramatikus eszközökkel, kiscsoportos munka, külső gyakorlatnál az előkészítő folyamatban részvétel és ennek rendszeres konzultációja a gyakorlatvezetővel, rendszeres írásos reflexió a gyakorlat menetéről, tapasztalatáról, személyes tanulási vonatkozásairól szövegolvasás és morális élethelyzet elemzése, interaktív órák, brainstorming, “

A szemináriumok, gyakorlatok során elvárt hallgatói aktivitás

“Interaktív bekapcsolódás, kiselőadás, vitaindítás, saját kérdés megfogalmazása és a válasz részbeni kidolgozása, jegyzetelés alapján órai jegyzőkönyv készítés. A feladatok bevonzzák a hallgatókat, így szívesen dolgoznak, motiváltak. Hozzászólásokat az adott témához, saját kutatás, ppt készítés, jelenlét, adja bele magát, beadandók beadását. Vannak kötelező elemek (a félévi aláírásért), de legnagyobb értéke annak van, amikor valaki magához képest mozdul, például az órai részvételben, mindenki részvételének provokálása, nagy fokú aktivitás. A hallgatók megfelelő motiválás hatására önként és aktívan részt vesznek az egyes módszerek kipróbálásában. Közös gondolkodásba, megbeszélésbe bekapcsolódás. Prezentáció, teljes mértékű bevonódás, figyelem, együttműködés, nyitottság, a megállapodott előkészítés határidőre történő elvégzése, a kiscsoportos- és páros feladatvégzésekben arányos feladatteljesítés és a közös munka együttes értékelése, elmélet és gyakorlat integrálása a beszámolóban, megfogalmazódó kérdések gyűjtése. Aktív részvételt, körkérdésekre válaszokat, egyedi példák egyedi elemzését. Egyéni és emellett páros vagy kiscsoportos feladatok elvégzését. Óra után utánajárás, önálló vagy csoportos munkában tevékeny részvétel.”

Hallgatók bevonásának módja a tevékeny tanulási folyamatba szemináriumok, gyakorlatok során

“Feladatok, kérdések, egymáshoz való kérdésekre ösztönzés, visszajelzés. Őket érdeklő feladatok, érdekességek segítségével, a szemináriumi alkalmak után kiselőadások értékelése, átbeszélése. Szakmaspecifikus eszközök, bemosakodás, saját kérdéseik megfogalmazása, személyes megosztás-önmaguk vállalása, vendégek bevonása, személyes megszólítás. A követelmények között szerepel az aktív részvétel, és a végső jegy is ettől függ. Saját tapasztalat szerzésre lehetőség adása. Hallgatói visszajelzések alapján. A szakmai-személyes tapasztalatok legszélesebb köréből hozott példákon keresztül érdekessé téve az anyagot, A saját lelkesedés, motiváció. Interaktív témafeldolgozás, csoportos és egyéni kutatás, prezentáció egyéni, páros és kiscsoportos konzultációkkal feladatok ill. kérdéseik mentén, ennek során személyes visszajelzés a további tanulási lépések megtételéhez, kiscsoportos visszajelzési körök facilitálása, Frontális munkában konkrét kérdésekkel, melyre több választ hallgatunk meg, majd összefoglalás, és szükség esetén a válaszok kiegészítése. Olykor pároknak, csoportoknak kiosztott kérdések, kis kutatófeladatok segítik a közös munkát: a feladatra adott idő elteltével a csapatok ismertetik válaszaikat, megoldásaikat. Otthoni kutatómunka előkészítéséhez fordítunk időt arra, hogy a könyvtárban elővegyük a szükséges kézikönyveket, illetve ránézzünk arra, hogy melyikük egyéni feladata hol tart: témaszűkítés; vázlattevé; felkutatott szakirodalom - ezek kritikai értékelése fényében a szükséges korrekció az egyéni munkafolyamatban. Kibillentve őket a komfortzónáikból, a “mert ez így van” érzéséből, hogy semmi sem evidencia, a csendeseket megkérdezve egy egy kritikus ponton, koordinálva, hogy mindenki szóhoz jusson”

Hallgatóknak visszajelzés mikor, hogyan történik meg a tanulási-tanítási folyamatban való aktivitásukról szemináriumok, gyakorlatok során?

“Az óra közben is, szemkontaktussal, mimikával, szóban, dicsérve, buzdítva, folyamatosan, óráról-órára, pl. minden írásbeli munka vagy kiselőadás után. Az órák végén zárókört tartunk, amikor mindenki visszajelzi a meglátásait, ilyenkor néha én is megszólalok. Minden hallgatónak a kiselőadása után és a félév végén közösen is mindenki számára. Az alkalmak végén szóban. A folyamatban folyamatosan, amennyiben lehetséges, írásbeli reflexiójukra is reflektálás és visszajelzés, személyes kommentekkel. Menet közben pozitívumok kiemelése, diskurzusba bevonás, a félév végén az előzőleg megadott szempontok szerint munkájuk értékelése. Azonnali szóbeli visszajelzés, dicséret, bátorítás. Minden képzési alkalom önreflektív team csoportján visszajelzés a hallgatói aktivitásról és ott reflektálás a tanulási folyamatra. Ugyanez a gyakorlat alkalmanként a tantárgyi órák/előadások/gyakorlatok alkalmával is. Kirívó esetekben azonnal, egyébként a félév végén, szóban a konzultációk ill. tanórák alkalmával, írásban a beadott írásos munkák visszacsatolásakor. A prezentált egyéni, páros, csoportos munkák esetében éppúgy, mint írásbeli feladatokban háromszempontú visszajelzés: a forma / szemléltetőeszköz; az alkalmazott módszer(ek) és a tartalom tekintetében. A negyedik szempontról (attitűd) és a konkrét érdemjegyről négy szemközt kap visszajelzést minden hallgató. Folyamatosan az órán, az óra után, személyes beszélgetésekben, emailen külső gyakorlat kísérése során kitüntetett oktatási módszerek”

II.2.3. A külső gyakorlat kísérése során kitüntetett oktatási módszerek, elvárt aktivitás, bevonás, visszajelzés

“Megbeszélés, órafelvétel elemzése közösen megadott szempontok alapján, szabadinterakciós csoport, reflexiók, szupervíziós eszközök. Reflexió, önreflexióra motiválás, dokumentáció és segédanyagok közös áttekintése, módszertani eszköztár bővítése. Akvárium-helyzetek, szerepgyakorlatok, esettanulmányok feldolgozása. Egyéni- és csoportos prezentációk készítése, egyéni- és csoportos kutatási munkák, egyéni és csoportos esetfeldolgozás, szupervízió. A tanulmányi szupervíziót (külső helyszíni gyakorlat) órarend szerinti egyéni és csoportos tanszupervízió kíséri. Ennek során szupervíziós feldolgozással dolgozunk, aminek fókuszában a hallgató személyes szintű szakmai fejlődése áll. A külső helyszíni gyakorlatot emellett egyéni ill. kiscsoportos módszertani konzultációval kísérjük. A külső helyszíneken az előkészítő egyeztetéseket a hallgatók bevonásával végezzük. A gyakorlat zárását követően írásos összegzést adnak be, amit közösen értékelünk.”

A külső gyakorlat kísérése során elvárt hallgatói aktivitás

“Önmaguk munkájára és egymásra való reflektálás, legyen önmaga - adja magát a tőle telhető módon, hallgató motiválttá váljon a tanítási gyakorlata során módszertani eszköztára bővítésére, sokoldalú szakmai fejlődésre. Kérdések, reflexiók, megbeszélések, prezentáció, teljes mértékű interaktivitás. A gyakorlat időegyeztetése, a konkrét folyamat ütemezése, a fellépő változások kezelése, jelenléti ívek vezetése, pontos megjelenés, felkészülés a gyakorlat minden szakaszára, záráskor írásbeli összesség és személyes reflexió, további tanulási kérdések megfogalmazása, páros vezetésnél minden szakasz előtt és után a páros két tagja között egyeztetés, értékelés.”

Hallgatók bevonásának módja a tevékeny tanulási folyamatba a külső gyakorlat kísérése során

“Reflexiók és önreflexiók kérésével, egymás közti megbeszélések inspirálásával, szorongásaik oldása, ellenállásaik okainak felismerése, a valódi kérdéseik és kétségeik témává váljanak. Módszertani segítség, motiváció egyéni tanítási stílusuk kialakítására. Hallgatói visszajelzések alapján. A szakmai-személyes tapasztalatok legszélesebb köréből hozott példákon keresztül érdekessé téve az anyagot. Saját lelkesedéssel keresztül érdekessé téve motiválás. Szupervíziós feldolgozás, konzultáció, írásos reflexiók és összességek, szóbeli- és írásos értékelő visszacsatolás.”

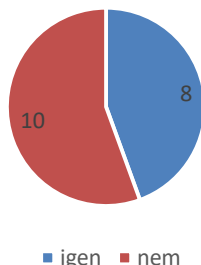
Hallgatóknak visszajelzés mikor, hogyan történik meg a tanulási-tanítási folyamatban való aktivitásukról külső a gyakorlat kísérése során?

“A beszámolóik, vagy a látott munkáik értékelésével, elismerő szavakkal és buzdítással, menet közben és a folyamat végén, szóban. Személyesen szóban vagy e-mail-ben, közös reflektálás a gyakorlatra. Minden képzési alkalom önreflektív team csoportján visszajelzés a hallgatói aktivitásról és ott reflektálás a tanulási folyamatra. Ugyanez a gyakorlat alkalmanként a tantárgyi órák/előadások/gyakorlatok alkalmával is. Kirívó esetekben azonnal, egyébként a félév végén. A gyakorlat egyes szakaszainál (előkészítés, folyamat alatt min.1 alkalommal, zárást követően) szóbeli konzultáció ill. írásbeli visszajelzés formájában.”

II.3. Különbségtétel kérdése a nappali és az esti/levelező tanrendben hallgatókkal szemben

Az oktatókat sokat foglalkoztató kérdés gyakorlatilag amióta esti és levelező képzési rendben is lehet ugyanazon szakokon diplomát szerezni, hogy miként lehet a nem nappali oktatási rendben oktatott hallgatók számára azt a színvonalat biztosítani képzésükben, mint a nappali hallgatók esetében. Az oktatók gyakran frusztráltak, mert szeretnék mindazt átadni, amit a nappalisoknak, és ez különböző oktatói értelmezést, hozzáállást, döntést eredményezhet abban a kérdésben, hogy lehet-e ugyanazokat a követelményeket állítani a nappalis, az estis, illetve a levelező képzésben részesülőkkel szemben. Többen úgy foglalnak állást, hogy mivel amikor végeznek ugyanazt a diplomát kapják kézhez, mint a nappali hallgatók, itt nincs helye annak, hogy mást várjunk el tőlük, és az ezzel az állásponttal azonosulást támogatja az a felismerés, hogy a nem nappali képzésre jelentkezők felnőttebbek, érettebbek, és már önállóak tudnak lenni, így tőlük jobban elvárható az ismeretek elsajátításában is a nagyobb önállóság. Ugyanakkor még sok olyan oktató akad a válaszadóink között aki különbséget tesz a követelményekben eszerint. (4. ábra)

4. ábra: Van-e különbségtétel a tanítási-tanulási folyamatban elvárt hallgatói aktivitásban aszerint, hogy nappali, vagy esti/levelező tagozaton tanulják ugyanazt a tárgyat?

Rákérdeztünk arra is, hogy ha nem tesz különbséget, akkor miért nem, ha pedig különbséget tesz, akkor miért. Arra is rákérdeztünk, hogy sejtetően az óraszámokban megmutatózó különbség lehet a legfőbb ok, de emellett van-e még más oka is a jellemző eljárásának. Erre a kapott válaszok döntő többsége hangsúlyozta, hogy kifejezetten csak az óraszám különbsége okán érzi így, hogy pozitív diszkriminációt kell alkalmaznia a nem nappali tanrendben tanulók felé.

Ezekre a nyitott kérdésekre csokorba szedve az alábbi oldalakon a kapott válaszok.

Ha van különbségtétel a tanítási-tanulási folyamatban elvárt hallgatói aktivitásban aszerint, hogy nappali, vagy esti/levelező tagozaton tanulják a tárgyat, miben nyilvánul meg a különbség mi az oka?

“Az esti/levelező tagozaton nem várja el az órai részvételt. Hangsúlyozza a tananyag egyéni feldolgozásának fontosságát. Vannak témák, amiket a szűk óraszám miatt nem érintünk. Estisektől vizsgán kevesebbet kér, hiszen kevesebb előadást kapnak. Nappali tagozaton sokkal több idő van, emiatt nagyobb teret tud adni a hallgatók kérdéseinek és az interaktív munkaformáknak. Estin nincs idő a szűkös órakeret miatt sem a személyes visszajelzésekre, hozzászólásokra, sem a saját kiselőadásokra. Igyekszik realisan felmérni, mi várható az adott hallgatói csoporttól - miközben az estisektől kevesebb írásos munkát követel meg, épít rá, hogy jellemzően érettebbek. Estin kevesebb az óraszám, kevesebb idő jut kérdésekre, gyakorlatokra. Esti tagozaton a kis számú konzultáción előadások esetében lehetőség szerint nagyobb teret kap a hallgató kérdés, illetve koncentráltabb, lényegi pontokra fókuszáló a tanári előadás az egyébként hozzáférhető ppt, tankönyv, jegyzet mellett. Szemináriumok esetében a rendelkezésre álló kontaktóra kis száma miatt nagyobb hangsúly van az otthon végzendő egyéni és páros / csoportos feladaton, mint az órai munkán.”

Ha van különbségtétel a tanítási-tanulási folyamatban elvárt hallgatói aktivitásban aszerint, hogy nappali, vagy esti/levelező tagozaton tanulják a tárgyat, akkor az eltérő óraszám mellett milyen megfontolásból tesz különbséget?

“Az eltérő óraszám a legfőbb ok. Másrészt az esti / levelező képzésben résztvevők időbeosztása kötöttebb a nappalisokénál. Ezért ott önálló munkára alapoz. Csak az eltérő óraszám miatt enged kevesebb teret a hallgatói aktivitásnak, és ezt nagyon- nagyon sajnálja. Csak az eltérő óraszám miatt tesz különbséget, mivel egyszerűen nincs idő nagyobb hallgatói aktivitásra az esti/levelező tagozaton. Elsősorban az eltérő óraszám miatt tesz különbséget. Másrészt esti tagozaton sokan már nem csak személyes kérdéseket hoznak: gyakorolt hivatásukban kapott kérdéseket is közvetítenek, ezért az előadásokon ennek szeret teret adni az előadó, hogy munkájukat segítse.”

Ha nem tesz különbséget a tanítási-tanulási folyamatban elvárt hallgatói aktivitásban aszerint, hogy nappali, vagy esti/levelező tagozaton tanulják a tárgyat, akkor milyen megfontolásból nem tesz különbséget?

“Csak estin tanít. Mivel azonos a tárgy, a feladat és azonos végzettséget is kapnak. Nem tart órát nappali tagozaton. Minden hallgatónak ugyanazt az ismeretet akarom átadni. Mivel minden esetben fontos a hallgatói aktivitás, tagozattól függetlenül. Az óraszámom kívül a követelményben sincs különbség a tantárgyteljesítés tekintetében. A tanítási-tanulási folyamatban egyaránt fontos minden hallgató személyes bevonódását és aktivitását függetlenül attól, hogy milyen munkarendben tanulnak. Az elvárások ugyanazok (töltsük értékesen a közös időt), de a nappali és esti tagozatosok között az elköteleződésben, érdeklődésben nagy különbséget tapasztal, ami tőle függetlenül is növeli az aktivitásukat (pl. az estisek többet kérdeznek, a tantárgy keretén túli kérdések is foglalkoztatják őket) Csak levelező tagozaton oktat. Az elsajátítandó kompetenciák azonosak. Jelenleg csak levelező tagozaton oktat. Ugyanazt a diplomát kapják, csak a nem nappali tanrendben tanulóknak több önálló munkával jár.”

II.4. Javaslatok a hallgatói aktivitás ösztönzésére

Kérdőívünk utolsó kérdésével arra kerestünk választ, hogy van-e az eddig ismert, bevált módszerek mellett egyéni módszere, amit javasolni tud a többi oktatónak kipróbálásra a hallgatók aktivitásának ösztönzésével kapcsolatosan. Néhány praktikus és általános meglátást is megfogalmaztak a válaszadók. Ezek a makrotársadalmi szintre vonatkozó javaslatoktól – pedagógusok társadalmi és anyagi megbecsültségének növelése - egészen a mikrokörnyezetre vonatkozó javaslatokig sokminden felmerült - oktatótermek térbeli elhelyezésére, közösségi programok sokszínűsítésére tett javaslatokon át konkrét oktatás módszertani javaslatok, mint tutoriális rendszer támogatása, és a műhelymunkák lehetősége. A felsorolt javaslatok közül több ponton is komoly erőfeszítéseket tesz már hosszú ideje a Főiskola. A kapott javaslatok csokra felsorolásszerűen:

Milyen javaslata van a hallgatói aktivitás még hatékonyabb ösztönzésére?

“Akkor aktívak, ha izgalmas órákat tartunk, ekkor megéri nekik aktívnak lenni. A tanári munka társadalmi, erkölcsi és anyagi megbecsültségének növelése. Osztályzás szigorítása. A cél tisztázása. A termék átrendezése (a körben ülés lehetővé tétele). Nagyobb óraszám esti/levelező tagozaton, de tudja, hogy ez lehetetlen kérés. Nincs tapasztalata abban, hogy ösztönözni kellene őket. Család, baráti kör, tágabb közösség bevonásával a tanulás fontosságáról és mikéntjéről. Lehetőség szerint médián, social médián keresztül információkkal a tanulás fontosságáról és mikéntjéről. Több szemináriumra lenne szükség a nappali tagozaton (az estin ez megoldhatatlan lenne). Elsősorban magával, mint oktatóval szemben vannak elvárásai, hogy növelje a hallgatói aktivitást, megszerettesse velük a tanulást, ösztönözze őket a szakmai fejlődésre, az önmagukkal szembeni igényességre, motiválja őket a tanári hivatásban, az egyéni tanítási stílusuk kibontakozásában, hatékonyabb módszertani eszköztár kialakításában. Oktatáson kívüli szakmai tevékenységek és programok, tanulmányi utak lehetnek még hatékonyak. A nappali képzéseinken az órarenden kívüli évközi programok (pl. hívd meg a tanárodát egy sörre, farsang stb.) jók, de lehetne bennük több élet. Talán ezeket is felpezsdítené és a hallgatói aktivitást növelhetné ha lennének közös nyári fakultatív programok (pl. hallgatók számára szervezett lelki gyakorlat, kenutúra, közös szolgálat). Jelenleg nincs további javaslata. Egyéni tanulási folyamat és tutoriális kísérés. Az önálló kutatómunka célkitűzéseinek/hasznosulási formáinak (pl. megjelentetés szakmai folyóiratban, prezentáció szakmai fórumokon) fejlesztése. Saját kutatás támogatása. A felsőbb éves (3. évf-tól) hallgatók nagyobb bevonását középiskolások számára projektek, lelkinapok tervezésében, szervezésében, lebonyolításában kredit vagy rész kredit beszámításával. Kiváló hallgató prezentációk szélesebb körű bemutatására pl. hallgató tanulmányi vagy módszertani nap szervezését, melyben az ő szellemi munkáikat, módszertani ötleteiket, létrehozott, jövőbeli hivatásukat segítő eszközöket műhelymunka keretében oszthatnák meg egymással tanári véleményezés, értékelés mellett.”

III. Összegzés

A főiskola oktatóinak csak kis hányada, kevesebb mint harmada töltötte ki a kérdőívet, ez egyfajta érdektelenségre utal. A kitöltők által adott válaszok alapján azonban az látható, hogy gazdag a módszertani palettánk, a tárgyaknak megfelelő oktatási módszereket alkalmazunk, jellemző az oktatói kreativitás, lelkesedés, a hallgatók és a tudományterületük iránti tisztelet és az elkötelezett szakmaiság. Azt is leszűrhetjük a felmérés eredményeiből, hogy foglalkoztatja a válaszadó oktatóinkat is, hogy miként serkenthetik a hallgatói aktivitást, hogy keresik az újabb és hatékonyabb módszerek alkalmazhatóságát, hogy szívesen keverik az alkalmazható módszereket a cél érdekében, hogy komoly hangsúlyt fektetnek a hallgatók reflekszióására, és önmagukra, oktatói munkájukra is reflektálnak.